

Asia: VN/18255/2021

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistamista koskeva työryhmämietintö

Ehdotusta koskevat yleiset huomiot

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten sisällöstä.

Kuntaliitolla on ollut edustus työryhmässä. Kuntaliiton mukaan työryhmä on annetun ajan puitteissa asianmukaisesti käsitellyt toimeksiannon edellyttämiä julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön mahdollisia muutostarpeita ja tehnyt niistä mahdollista jatkovalmistelua varten tarvittavat säännösehdotukset.

Kuntaliiton mukaan mietinnössä on perustellusti otettu lähtökohdaksi se, että vahingonkorvauslain yleisluonteisuuden tulee säilyä ja vältetään yksityiskohtaista ja erityisalan sääntelyä. Näin toimimalla säilytetään vahingonkorvauslain asianmukainen joustavuus myös tulevaisuudessa sen soveltamisympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Kuntaliiton mukaan on perusteltua vahingonkorvauslain kehittymisen näkökulmasta, että lain soveltamisperiaatteet jatkossakin täydentyvät käytännön tarpeen mukaan oikeuskäytännön ja tieteen vuorovaikutuksesta ja lakiin ei sisällytetä sellaista sääntelyä, mikä luonteensa perusteella paremmin sopii sektorikohtaiseen sääntelyyn.

Ehdotuksen vaikutukset

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten vaikutuksista, niiden merkittävydestä ja mahdollisista haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Erityisesti teitä pyydetään lausumaan niistä mahdollisista vaikutuksista, joita ei ole esityksessä otettu huomioon.

Mietinnössä on todettu, että vahingonkorvauslakiin esitettyjen ehdotusten taloudellisia vaikutuksia julkisyhteisöille on vaikea ennakoida kovin täsmällisesti.

Mietinnön mukaan julkisyhteisön toissijainen korvausvastuu tulee todennäköisesti kysymykseen harvoin, sillä julkista valtaa käyttävän yksityisen yhteisön maksukyvyttömyys lienee verrattain poikkeuksellista. Standardisäännöksen kumoamisen vaikutukset on esityksessä arvioitu vähäiseksi, sillä kumoamisella ei olisi tarkoitus muuttaa julkisen vallan käyttäjän tuottamuvastuun perusteita. Muutoksenhakuvaatimuksen lieventämisen taloudelliset vaikutukset jäävät myös vähäisiksi, sillä pääsääntönä olisi edelleen vaatimus oikaisun ja muutoksen hakemiselle. Virheellisestä viranomaisinformaatiosta aiheutuneiden vahinkojen korvaamisella laajennettaisiin puhtaan varallisuusvahingon korvattavuutta. Sääntely johtaa todennäköisesti korvausvaatimusten lisääntymiseen. Nimenomainen sääntely ihmis- ja perusoikeuden loukkausten hyvittämisestä voi lisätä korvaushakemusten -ja kanteiden määrää.

Kuntaliitto yhtyy mietinnössä todettuun, että vahingonkorvauslakiin esitettyjen ehdotusten taloudellisia vaikutuksia julkisyhteisölle on vaikea ennakoida kovin täsmällisesti. Kuntaliitolla ei ole käytettävissä riittävän kattavaa tilastotietoa kuntien käsittelemistä korvausasioista, joten liitolla ei ole tässä vaiheessa mahdollisuutta yksityiskohtaisemmin ottaa kantaa esityksen taloudellisiin vaikutuksiin. Kuntaliitto kuitenkin luonnollisesti pitää tärkeänä, että lausuntokierroksella saatu palaute esityksen taloudellisista vaikutuksista otetaan asian jatkovalmistelussa asianmukaisesti huomioon.

Vahingonkorvauslain muutosehdotukset

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne vahingonkorvauslakiin ehdotetuista muutoksista.

Vahingonkorvauslaki on keskeinen velvoiteoikeudellinen laki, johon on kirjattu rikkomusvastuuta koskevat yleiset korvaussäännökset. Vahingonkorvauslain luonne edellyttää, että lain yleisluonteisuus säilyy ja vältetään yksityiskohtaista ja erityisalan sääntelyä. Tarkoitus on myös ollut vahingonkorvauslakia alun perin säädettäessä, että lain soveltamisperiaatteet täydentyvät käytännön tarpeen mukaan oikeuskäytännön ja tieteen vuorovaikutuksen tuloksena.

Vahingonkorvauslain yleisluonteisuuteen soveltuu ilmeisen huonosti julkisen sektorin palvelutuotantoon liittyvien korvauskysymysten yksityiskohtainen ja eriytynyt sääntely. Mietinnössä on käsitelty julkisyhteisön korvausvastuuta ostopalvelusopimuksella järjestetyistä julkisista palveluista. Mietinnöstä tarkemmin ilmenevien perusteiden vuoksi vahingonkorvauslakiin ei esitetä erityissääntelyä, joka koskisi vain asiakassuojan korvaustilanteita ja sen mukaista isännänvastuuta. Mietinnön mukaan julkisyhteisön asiakkaan asemaan mahdollisesti liittyviä epäkohtia on tarkoituksenmukaisinta arvioida ja tarvittaessa sopivin lainsäädännöllisin keinoin korjata asiaa koskevassa erityislainsäädännössä, jossa asiaan liittyvät sääntelyn tarpeet voidaan ottaa huomioon kaikilta osin asian vaatimalla tavalla.

Kuntaliitto yhtyy mietinnössä esitettyyn kantaan ja katsoo, ettei vahingonkorvauslakiin ole perusteita sisällyttää säännöstä julkisyhteisön korvausvastuusta ostopalvelulla järjestetyistä julkisista palveluista.

Kuntaliiton käsityksen mukaan vahingonkorvauslaki rikkomusvastuuta koskevana yleislakina on varsin hyvin toteuttanut tarkoitustaan, vaikka vahingonkorvauslain säätämisen jälkeen sen soveltamisympäristössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia, jotka liittyvät paitsi yleiseen vahingonkorvausoikeudelliseen kehitykseen myös perus- ja ihmisoikeuksien sekä EU-oikeuden asettamiin vaatimuksiin. Tämän vuoksi vahingonkorvauslakia on uudistettava varsin harkiten ainoastaan, jos on havaittavissa sellaisia oikeusturvapuutteita, joiden korjaamiseen nimenomaan vahingonkorvauslakiin tehtävät muutokset vastaisivat parhaiten tavoiteltavaa päämäärää. Kuntaliiton mukaan tämä lähtökohta mietinnössä on hyvin otettu huomioon.

Kuntaliiton mukaan mahdollisia muutoksia vahingonkorvauslakiin tehtäessä olisi kiinnitettävä huomiota siihen, onko kysymys vallitsevan oikeustilan kirjaamisesta lainsäädäntöön vai vallitsevan oikeustilan muuttamisesta ja jos oikeustilan muuttamista tavoitellaan, niin selvästi ilmaistaisiin, millaisia muutoksia tavoitellaan. Kyseisellä seikalla on erityistä merkitystä arvioitaessa mahdollisen standardisäännöksen kumoamisen mahdollisia vaikutuksia vallitsevaan oikeustilaan.

Esitetyn viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaamisen osalta on kiinnitettävä erityisesti huomiota siihen, ettei mahdollinen sääntely johda perusteettomasti julkisyhteisön osalta ennalta-arvaamattoman laajaan korvausvastuuseen. Kyseisessä säännöksessä julkisyhteisö on korvausvelvollinen vain, jos korvausvelvollisuutta on pidettävä kohtuullisena ottaen huomioon tietojen antamisen tarkoitus ja merkitys sekä tietojen antamiseen liittyvät ja muut olosuhteet. Julkisyhteisön kannalta perusteettoman laajan korvausvastuun estämiseksi säännöksen mahdollisessa jatkovalmistelussa olisi hyvä vielä laajemmin ja yksityiskohtaisemmin arvioida säännöksessä mainittuja julkisyhteisön korvausvelvollisuuden rajoituksia ja niiden merkitystä eri tilanteissa.

Julkisyhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 1 momentti)

Voimassa olevan lain 3 luvun 2 §:n 1 momentissa on säädetty, että julkisyhteisö on velvollinen korvaamaan julkista valtaa käytettäessä virheen tai laiminlyönnin johdosta aiheutuneen vahingon.

Voimassa olevan lain 3 luvun 2 §:n 2 momentissa on asetettu lisäedellytys julkisyhteisön 2 §:n 1 momenttiin perustuvalla korvausvastuulle. Tämän niin sanotun standardisäännöksen mukaan julkisyhteisöllä on korvausvastuu vain, milloin toimen tai tehtävän suorittamiselle sen laatu ja tarkoitus huomioon ottaen kohtuudella asetettavia vaatimuksia ei ole noudatettu.

Standardisäännöksen tarkoituksena on ollut estää se, että valtion, kunnan, muun julkisyhteisön tai muun yhteisön korvausvastuu julkista valtaa käytettäessä ei muodostuisi ennakoimattoman laajaksi.

Vahingonkorvauslain esitöiden (HE 187/1973 vp. 17 ja 18) mukaan mikä tahansa poikkeama vaadittavasta täysin moitteettomasta menettelystä ei saisi perustaa loukatulle oikeutta saada korvausta, vaikka kysymyksessä olisikin virhe. Viranomaiset harjoittavat toimintaansa yleisen edun vuoksi eivätkä voi kieltäytyä hoitamasta niille kuuluvia asioita virhevaaran vuoksi. Erityisen tärkeänä korvausvelvollisuuden rajoitusta pidettiin julkisen vallan harjoittamassa tarkastus- ja neuvontatoiminnassa. Lain esitöissä ei ole käsitelty sitä, mitä kohtuudella asetettavat vaatimukset voisivat tarkoittaa erilaisissa virhetilanteissa.

Mietinnössä on kattavasti esitetty asiaa koskeva korkeimman oikeuden oikeuskäytäntö. Mietinnön mukaan oikeuskäytännön perusteella on vaikea tarkkaan arvioida, mikä tosiasiallinen merkitys standardisäännöksellä lopulta on ollut. Korkein oikeus ei ole ennakkoratkaisuissaan juurikaan erikseen tarkastellut, mitä kohtuudella asetettavien vaatimusten noudattamisen voidaan katsoa kulloinkin edellyttävän, vaan tämä on enemmänkin ollut osa yleistä tuottamusarviointia. Mietinnön mukaan tiettävästi ei ole yhtään ennakkoratkaisua, jossa korkein oikeus olisi todennut virheen tai laiminlyönnin, mutta katsonut, että toiminnalle asetettavia kohtuullisia vaatimuksia on kuitenkin noudatettu.

Mietinnön mukaan oikeuskäytännön ja korvauskäytännöstä saatujen tietojen perusteella näyttää siltä, että standardisäännöksellä ei ole ollut ainakaan merkittävää ohjaavaa vaikutusta siinä, mitkä vahingot tulevat lain 3 luvun 2 §:n perusteella korvattavaksi ja mitkä eivät.

Työryhmän mietinnössä esitetään, että lain 3 luvun 2 §:n 2 momentti eli ns. standardisäännös kumottaisiin.

Mietinnön mukaan vahingonkorvauslain esitöissä (HE 187/1973 vp.18) mainitut perusteet, joille standardisäännöksen soveltamisessa voitaisiin antaa merkitystä, eivät enää kaikilta osin vastaa nykykäsitystä julkisyhteisön vastuusta. Mietinnön mukaan yleisesti ottaen tänä päivänä on vaikea antaa vastuuta vapauttavaa merkitystä sille, ”ovatko virheen syntymiseen vaikuttaneet viranomaisten toimintatapojen tai organisaation epätarkoituksenmukaisuus vai henkilökunnan vähyyt tai puutteelliset toimintamahdollisuudet”. Julkisen vallan tehtävänä on huolehtia siitä, että lakisääteisten tehtävien hoitaminen on tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja riittävästi resursoitu. Hyväksyttävänä tuskin voidaan pitää esimerkiksi sitä, että valtio, otettuaan pakolla haltuun esimerkiksi ulosmitatun tai takavarikoidun ajoneuvon, voisi vapautua korvaamasta ajoneuvon vahingoittumista säilytyksen aikana viittaamalla viranomaisen puutteellisiin säilytystiloihin tai henkilöstövajaukseen (KKO 1994:121 ja KKO 2011:37). Toisaalta oikeuskäytäntö siitä, mikä on kunnan vastuu rakennustarkastuksen perusteella rakentamisesta aiheutuneista virheistä näyttää vakiintuneen ja vastaavan tarkastustoiminnasta johtuvalle korvausvastuulle asetettuja perusteita (KKO 1985 II 39, KKO 1986 II 6, KKO 1998:9, KKO 2001:2 KKO 2008:62).

Mietinnön mukaan standardisäännöksen sanamuodon mukaista julkisyhteisön suppeampaa korvausvastuuta voi jo itsessään olla vaikea yleisesti perustella ottaen huomioon perustuslaissa ja

hallintotoimintaa ohjaavassa lainsäädännössä viranomaistoiminnalle asetetut vaatimukset. Mietinnössä on todettu, että standardisäännöksellä ei ole ollut oikeus- ja korvauskäytännössä ilmeisesti mainittavaa tosiasiallista merkitystä. Säännöksestä voi kuitenkin saada käsityksen, että julkisyhteisön vastuu julkisen vallan käytöstä olisi tavallista korvausvastuuta lievempää, mikä voi heikentää luottamusta viranomaisten toimintaa kohtaan. Julkisen vallan käytön piiriin kuuluvalta toiminnalta voidaan yleisesti edellyttää erityistä huolellisuutta. Mietinnössä esitetyistä syistä standardisäännöksen poistamista pidetään tarpeellisena, vaikka sillä ei juurikaan ole korvauskäytäntöä ohjaavaa vaikutusta.

Mietinnössä todetaan, että jos standardisäännös kumottaisiin, tämä ei suinkaan tarkoittaisi sitä, että sen perusteena olevat seikat jäisivät edelleen vaille merkitystä. Ne olisivat edelleen osa sitä tuottamusarviointia, jossa viranomaistoiminnan väitettyä virheellisyyttä tarkasteltaisiin. Huomioon voitaisiin edelleenkin ottaa muun muassa viranomaistehtävien luonne, merkitys ja kiireellisyys. Esimerkiksi täysin ennakoimattomista syistä johtuvien viranomaistehtävien ruuhkautumisen takia joidenkin vähemmän kiireellisten tehtävien suorittamista saatetaan joutua lykkäämään. Kokonaan uutta lainsäädäntöä taikka viranomaistoimintaa tai menettelyä toimeenpantaessa saattaa esiintyä alkuvaiheessa puutteita, joihin voi olla syytä suhtautua ymmärtäväisesti.

Kuntaliiton mukaan arvioitaessa sitä, onko standardisäännös perusteltua kumota, on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, mitä säännöksen kumoamisella erityisesti tavoitellaan. Standardisäännöksen kumoaminen lisäksi lainsoveltajien harkintavaltaa. Tämän vuoksi on olennaista, että asian jatkovalmistelussa ilmaistaan, ettei standardisäännöksen kumoamisella nimenomaisesti tavoitella vallitsevaan oikeuskäytäntöön perustuvan oikeustilan muuttamista tai jos sitä tavoitellaan, niin selvästi ilmaistaan, millaisia muutoksia tavoitellaan.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, ettei standardisäännöksen mahdollinen kumoaminen johda julkisen vallan käytön yhteydessä aiheutetun korvausvastuun tosiasialliseen kiristymiseen ja että standardisäännöksen säätämisen taustalla olevat näkökohdat säännöksen mahdollisesta kumoamisesta huolimatta olisivat edelleen merkityksellisiä tuottamuksen arvioinnissa. Näiden edellytysten pääasiallisesti täyttyessä Kuntaliitto kannattaa standardisäännöksen kumoamista.

Kuntaliiton mukaan tämä on erityisen tärkeää julkisen vallan harjoittamassa tarkastus- ja valvontatoiminnassa. Kuntien suorittamassa valvonnassa on yleensä kyse niin sanotusta suhteutetusta valvonnasta. Vastuutilanteita arvioitaessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota siihen, minkä takia tarkastus- ja valvontatoimia suoritetaan. Tarkastus- ja valvontatoiminnan luonteen tulisi selkeästi ilmetä sitä koskevasta erityislainsäädännöstä, esimerkiksi onko kysymys yleisen edun turvaamisesta tai suorituksen oikeellisuuden valvonnasta tietyssä kohteessa. Kysymys on siitä, onko loukattu säännös tarkoitettu suojaamaan vahingon kärsintää korvausoikeudellisessa suhteessa vai onko sillä joku muu tarkoitus, jolloin sen loukkauksella ei olisi merkitystä vahingonkorvausvastuuta arvioitaessa.

Tarkastus- ja valvontatoimintaan liittyvät vahingonkorvausvaatimukset erityisesti rakennusvalvonnan osalta muodostavat käytännössä merkittävän osan sekä määrällisesti että etenkin taloudellisesti kuntiin kohdistuvista vaatimuksista. Mahdollisen standardisäännöksen kumoamisen ei tulisi johtaa korvausvaatimusten hallitsemattomaan lisääntymiseen eikä myöskään aiheuttaa turhaa epäselvyyttä vallitsevaan oikeustilaan. Mietinnössä on erikseen arvioitu standardisäännöksen kumoamisen vaikutusta rakennusvalvonnan korvausvastuuseen. Mietinnössä todetaan, että kunnan vastuu rakennustarkastuksen perusteella rakentamisessa aiheutuneista virheistä näyttää oikeuskäytännössä vakiintuneelta ja vastaavan tarkastustoiminnasta johtuvalle korvausvastuulle asetettuja perusteita.

Muun yhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 2 momentti)

Mietinnössä esitetään uutta säännöstä julkisyhteisön toissijaisesta korvausvastuusta muun yhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttamasta vahingosta. Julkisyhteisön toissijainen korvausvastuu tulisi kysymykseen silloin, kun julkista valtaa sisältäviä julkisia hallintotehtäviä on annettu muulle kuin viranomaiselle, vahinko on aiheutunut julkista valtaa käytettäessä eikä korvausvelvollinen muu yhteisö ilmeisesti kykene korvausta maksamaan vahingonkärsineelle.

Säännöksen mukaan korvausvastuu aiheutuneesta vahingosta olisi ensisijaisesti aina sillä julkista hallintotehtävää hoitavalla yksityisellä, jonka toiminnasta vahinko on aiheutunut. Julkisyhteisön toissijainen korvausvastuu tulisi kysymykseen, kun korvausvelvollinen muu yhteisö on maksukyvytön tai kun maksukyvyttömyyttä voidaan pitää ilmeisenä. Julkisyhteisöllä olisi takautumisoikeus julkista valtaa käyttäneeseen muuhun yhteisöön nähden, kun julkisyhteisö on joutunut toissijaisen vastuun perusteella suorittamaan korvauksen. Kyseisen säännöksen tarkoituksena on parantaa vahingonkärsineen asemaa säännöksen tarkoittamissa tilanteissa korvausvastuussa olevan muun yhteisön maksukyvyttömyystilanteissa.

Kuntaliitto pitää perusteltuna, että voimassa olevan lain 3 luvun 2 §:n mukaisesti muu yhteisö vastaa julkista valtaa käyttäessään aiheuttamastaan vahingosta.

Kuntaliitto suhtautuu lähtökohtaisesti varauksellisesti siihen, että julkisyhteisölle asetettaisiin sen omasta tuottamuksesta riippumaton vastuu muun yhteisön aiheuttamasta vahingosta. Mikäli julkisyhteisön omasta tuottamuksesta riippumatonta vastuuta muun yhteisön aiheuttamasta vahingosta laajennetaan mietinnössä esitetyistä syistä, niin Kuntaliitto pitää mietinnössä esitettyjen perusteiden vuoksi välttämättömänä, että julkisyhteisön toissijainen korvausvastuu tulisi kysymykseen ainoastaan silloin, kun korvausvelvollinen muu yhteisö on maksukyvytön tai maksukyvyttömyyttä voidaan pitää ilmeisenä ja korvausvastuu rajoitetaan koskemaan vahinkoja, jotka on aiheutuneet julkista valtaa käytettäessä.

Muutoksenhakua koskevan vaatimuksen lieventäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 4 §)

Voimassa olevan lain 3 luvun 4 §:n mukaan, jos valtion tai kunnan viranomaisen virheellisen ratkaisun johdosta vahinkoa kärsinyt on pätevättä syyttä jättänyt hakematta muutosta siihen, ei hänellä ole oikeutta saada valtiolta tai kunnalta korvausta vahingosta, jolta hän hakemalla muutosta olisi voinut välttyä.

Mietinnön mukaan voimassa olevan lain 3 luvun 4 §:n muutoksenhakuvaatimusta on pidettävä varsin tiukkana. Jos muutoksenhaku laiminlyödään ilman pätevää syytä, oikeus korvaukseen menetetään kokonaan. Voimassa olevan lain esitöiden mukaan pykälää sovellettaessa lähtökohtana on, että viranomaisen tekemä virhe tulee aina muutoksenhaun johdosta oikaistuksi eikä asiaan vaikuta, millaiset tosiasialliset edellytykset asianomaisella olisi ollut muutoksenhaun menestykselliseen hoitamiseen. Mietinnössä tätä kantaa on pidetty turhan ankarana.

Mietinnössä esitetään muutoksenhakuvaatimus säilytettäväksi eräin lievennyksin ja tarkistuksin. Nykyisestä laista poiketen säännös kirjoitettaisiin harkinnanvaraiseen muotoon, niin että edellytysten täyttyessä korvaus voidaan evätä sen sijaan, että korvaus olisi ehdottomasti evättävä. Esitetty lisäys mahdollistaisi nykyistä joustavammin tapauskohtaisten olosuhteiden huomioon ottamisen. Mietinnön mukaan lähtökohtana kuitenkin olisi, että muutoksenhaun laiminlyönti ilman hyväksyttävää syytä johtaisi korvauksen epäämiseen, jos kohtuussyt eivät muuta vaadi.

Mietinnössä on todettu, että muutoksenhaun ensisijaisuus on edelleen hyväksyttävä lähtökohta. Se ilmentää yleistä vahingon minimimoisen periaatetta, jonka mukaan vahingon kärsineen on ryhdyttävä kaikkiin kohtuullisiksi katsottaviin toimiin vahingon estämiseksi tai sen vahingollisten vaikutusten rajoittamiseksi. Etenkin hallinto-oikeudellista muutoksenhakujärjestelmää on kehitetty siten, että viranomaisen virhe voidaan korjata nopeasti ja joustavasti erityisesti oikaisumenetelmää käyttämällä. Viranomaisen päätöksessä oleva virhe olisikin korjattava ja vahinko estettävä ensisijaisesti muutoksenhaun avulla. Tätä tavoitetta tukee se, että muutoksenhakuvaatimus ilmaistaan vahingonkorvauslaissa nimenomaisesti ja selkeästi. Muutoksenhakuvaatimuksen merkitys kasvaa, jos esityksessä ehdotetuin tavoin kannekielto kumotaan.

Kuntaliitto pitää perusteltuna, että vahingonkorvauslakiin sisällytetään muutoksenhakuvaatimusta koskeva säännös. Säännös edelleen ohjaisi esim. hallinnon asiakkaat käyttämään ensisijaisesti hallinnollisia oikeuskeinoja. Tätä voidaan pitää perusteltuna, koska virheellisestä päätöksestä aiheutuva vahingonkorvausvelvollisuus on joka tapauksessa jälkikäteinen oikeussuojakeino, jolla ei ole mitään vaikutusta varsinaiseen, ensisijaisesti hallinnollisen oikeussuhteen korjautumiseen. Muutos virheelliseen päätökseen on saatavissa vain muutoksenhaun kautta. Virheellisen päätöksen muuttuminen oikeaksi tulisi olla myös hallinnon asiakkaan pääasiallinen tavoite, vahingonkorvauksen toimiessa lähinnä keinona hyvittää virheellisen päätöksen voimassaoloaikana mahdollisesti tapahtuneita peruuttamattomia menetyksiä.

Kuntaliiton mukaan 4 §:ssä säädettävällä muutoksenhakuvaatimuksella on perusteltua pyrkiä siihen, että esim. hallintoviranomaisten ratkaisujen oikeellisuus tutkittaisiin ja siihen mahdollisesti liittyvät virheellisyydet korjattaisiin hallintolainkäytön järjestyksessä ja siten vältettäisiin virheellisistä päätöksistä mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen syntyminen.

Kuntaliiton mukaan muutoksenhakuvaatimusta koskeva säännös on perusteltua laatia siten, että se mahdollistaa nykyistä joustavammin tapauskohtaisten olosuhteiden huomioon ottamisen kuitenkin siten, että lähtökohtana tulee edelleen olla se, että muutoksenhaun laiminlyöminen ilman hyväksyttävää syytä johtaisi korvauksen epäämiseen, jos kohtuussyyt eivät muuta vaadi.

Kannekiellon kumoaminen (voimassa olevan lain 3 luvun 5 §)

Mietinnössä esitetään lain 3 luvun 5 §:ään sisältyvän kannekiellon kumoamista. Mikäli kannekieltoa koskeva säännös kumottaisiin, korvauskannetta ei enää voisi jättää tutkimatta sillä perusteella, että viranomaisen tai tuomioistuimen päätöstä ei ole muutettu tai kumottu tai virheen tehnyttä ole todettu syylliseksi virkarikokseen tai tuomittu korvausvelvolliseksi.

Kuntaliitto pitää kannekiellon kumoamista perusteltuna mietinnössä esitetystä syistä. Mietinnössä on säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa aiheellisesti korostettu sitä, että säännöksen kumoamisesta huolimatta vahingonkärsineellä on 4 §:n mukaisesti edelleen velvollisuus ensisijaisesti muutoksenhaun avulla hakea korjausta päätökseen, jolla virhe on aiheutettu. Kannekiellon kumoaminen korostaa 4 §:ssä säädettävän muutoksenhakuvaatimuksen merkitystä käytännössä. Lain 4 §:ssä säädettävällä muutoksenhakuvaatimuksella on perusteltua pyrkiä siihen, että esim. hallintoviranomaisten ratkaisujen oikeellisuus tutkittaisiin ja siihen mahdollisesti liittyvät virheellisyydet korjattaisiin ensisijaisesti hallintolainkäytön järjestyksessä ja siten vältettäisiin virheellisistä päätöksistä mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen syntyminen.

Viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 3 §)

Mietinnössä esitetään uutta säännöstä viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaamisesta. Säännös laajentaisi julkisyhteisön korvausvastuuta sen toiminnassa annettujen tietojen oikeellisuudesta.

Voimassa olevan lain mukaan julkisyhteisö on korvausvelvollinen tällaisesta informaatiovirheestä aiheutuneesta puhtaasta varallisuusvahingosta lain 5 luvun 1 §:n mukaan, jos vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädettyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka, jos korvaamiseen on muuten erittäin painavia syitä. Rajanveto siitä, milloin tietojen antamisen on katsottu olevan yhteydessä julkisen vallan käyttöön, ei aina ole yksiselitteistä. Korkein oikeus on muutamassa ennakkopäätöksessä ottanut kantaa siihen, onko vääriä tietoja annettu julkista valtaa käytettäessä. Nyt ehdotetun säännöksen mukaan julkisyhteisö voisi olla korvausvelvollinen väärän informaation antamisesta, vaikka mikään 5 luvun 1 §:n kolmesta korvausperusteesta ei olisi käsillä.

Uusi säännös koskisi vain puhdasta varallisuusvahinkoa, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon. Väärän informaation antamisesta aiheutunut varallisuusvahinko voi olla esimerkiksi saamatta jäänyt etuus tai tulo taikka ylimääräinen kustannus. Väärän tiedon antamisen tulee tapahtua julkisyhteisön lakisääteisten tehtävien hoitamisen yhteydessä. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle jää julkisyhteisön puhtaasti yksityisluonteinen toiminta.

Korvausvastuun edellytyksenä on, että julkisyhteisön menettely on ollut objektiivisessa merkityksessä tuottamuksellista ja tuottamuksellisen menettely on syy-yhteydessä aiheutuneeseen vahinkoon. Väärän tiedon antamisen on täytynyt keskeisesti vaikuttaa vahingonkärsijän toimintaan ja vahingon syntymiseen. Korvausvastuun voi aiheuttaa nimenomaan väärän tiedon antaminen. Säännös ei koske lähtökohtaisesti tapauksia, joissa julkisyhteisö on jättänyt kokonaan tiedon antamatta. Kun tietoa ei ole annettu, sen mukaisesti ei voida myöskään toimia.

Säännöksessä tarkoitama tieto on tarkoitettu ymmärrettävän laajasti. Annettu tieto voi olla neuvontaa ja opastusta esimerkiksi siitä, miten hallintoasian hoitamisessa tulisi menetellä. Tieto voisi olla myös yleisesti kaikille tarkoitettua tai jollekin määrätylle henkilöpiirille suunnattua tiedottamista esimerkiksi lainsäädännön sisällöstä tai yksittäiselle henkilölle yksittäisessä asiassa annettua neuvontaa tai opastusta. Sen sijaan julkisyhteisön erilaiset arviot, suositukset tai näkemykset, joissa ei esitetä mitään ehdotonta kannanottoa viranomaisen toimivaltaan kuuluvasta asiasta, ei olisi säännöksen tarkoitama tieto. Tieto voidaan antaa missä muodossa tahansa, kirjallisesti tai suullisesti ja myös sosiaalisen median välityksellä. Tiedon esittämistavalla voi olla merkitystä arvioitaessa julkisyhteisön korvausvastuun edellytyksiä.

Säännöksen mukaan julkisyhteisön korvausvelvollisuus edellyttäisi, että vahingon kärsineellä on ollut perusteltu aihe luottaa saadun tiedon oikeellisuuteen. Mietinnön mukaan tällä tarkoitetaan ensinnäkin sitä, että tieto on tullut sellaiselta taholta tai henkilöltä, jolla voidaan olettaa olevan asiasta tarpeellinen asiantuntemus ja jonka antamia tietoja ja neuvoja asiakas voi siksi pitää oikeina. Myös se miten informaation antaminen tai neuvonta on kussakin tilanteessa järjestetty, esimerkiksi saadaanko tiedot suoraan asiantuntijalta vai viraston palvelupisteestä, jossa vastataan keskitetysti kaikkiin virastolle esitettyihin kysymyksiin, voi vaikuttaa siihen, onko asiakkaalla ollut perusteltu aihe luottaa saadun tiedon oikeellisuuteen. Mietinnön mukaan niihin tietoihin, joita saadaan erilaisista automatisoiduista neuvontajärjestelmistä, on jo lähtökohtaisesti syytä suhtautua varovaisuudella.

Vahinkoa kärsineen passiivisuus ottaa selkoa asiaan liittyvistä seikoista muuta kautta olisi tapauskohtaisesti mahdollista ottaa huomioon esimerkiksi silloin, kun hänellä olisi ollut vaihtoehtoisia ja mahdollisesti luotettavampia keinoja oikean tiedon saamiseen.

Perustelu luottamus edellyttää myös, että annettu informaatio on tiedon saajan tarpeisiin nähden riittävän yksiselitteistä ja sen on oltava niin tyhjentävää, että vastaanottaja voi sen perusteella luotettavasti arvioida erilaisia toimintavaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Jos annettu informaatio sisältää vain esimerkiksi uuden lainsäädännön, viranomaismääräysten tai ohjeistuksen pääkohtia,

tarpeellisen yksityiskohtaisen lisätiedon hankkiminen voi olla vastaanottajan vastuulla. Samoin on silloin, kun informaatioon tai asiakasneuvontaan on liitetty sisältöä koskevia varauksia.

Säännöksessä edellytetään lisäksi, että julkisyhteisön korvausvelvollisuutta on pidettävä kohtuullisena ottaen huomioon tietojen antamisen tarkoitus ja merkitys sekä tietojen antamiseen liittyvät ja muut olosuhteet.

Tietojen antamisen tarkoituksen tulee olla nimenomaan vastaanottajan tiedon tarpeesta huolehtiminen, jotta hän voi arvioida oikein, mikä hänen velvollisuutensa tai oikeutensa on toimia tietyssä konkreettisessa asiassa tai tilanteessa. Säännöksen piirin ei kuulu informaatio, joka annetaan muussa tarkoituksessa, kuten koulutustarkoituksessa tai erilaisissa luento- tai keskustelutilaisuuksissa.

Tietojen antamiseen liittyvät olosuhteet koskevat lähinnä sitä tapaa, jolla väärät tiedot annetaan. Viranomaisen voi antaa tietoja esimerkiksi sen palvelupisteessä, puhelimitse, sähköpostilla tai muutoin kirjallisesti, internet-sivuilla, erilaisissa esitteissä tai chatissä. Tiedonantamistapa voi jo osin liittyä siihen, onko asiakkaalla perusteltua aihetta luottaa tiedon oikeellisuuteen. Arvio tehdään kokonaisuutensa perusteella.

Jos vahinko informaatiovirheestä on aiheutunut muun yhteisön hoitaessa julkista hallintotehtävää, tämän yhteisö on vastaavasti korvausvelvollinen vahingosta.

Säännös on kirjoitettu niin, että sen perusteella korvausvelvollinen voi olla vain julkisyhteisö tai muu julkista tehtävää hoitava yhteisö, muttei yhteisön työntekijä, jonka virheestä tai laiminlyönnistä väärän tiedon antaminen on johtunut. Olennaisena on pidetty sitä, että julkissektorin toimintaan liittyy entistä enemmän tiedottamista ja neuvontaa ja erilaisiin tiedusteluihin joudutaan vastaamaan usein kiireellisesti. On selvää, että asiakasmäärien ollessa suuret ja asioiden ollessa monimutkaisia mahdollisuus virheellisen informaation antamiseen kasvaa. Korvaussäännös on nimenomaan tarkoitettu laajentamaan asiakkaan oikeuksia saada korvausta virheellisen informaation heille aiheuttamasta vahingosta. Tapausten moninaisuuden vuoksi uusi säännös on jouduttu kirjoittamaan osittain varsin avoimeksi. Tämän voi aiheuttaa epätietoisuutta siitä, mistä kaikesta työn tekijä voi yksittäistapauksessa joutua korvausvastuuseen. Vaarana voi tällöin olla, että ehdotettu säännös johtaa käytännössä asiakaspalvelun heikkenemiseen, jos tiedottamisessa ja neuvonnassa ollaan mahdollisen korvausvastuun vuoksi aikaisempaa passiivisempia. Tämän vuoksi mietinnössä on pidetty riittävänä, että kyseiseen säännökseen perustuva korvausvelvollisuus on vain työnantajalla.

Kuntaliitto suhtautuu lähtökohtaisesti varauksellisesti viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen vahingonkorvausvastuun laajentamiseen.

Kuntaliitto pitää kuitenkin aiheellisena, että viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaamisen edellytyksiä edelleen arvioidaan lain valmistelun edetessä, koska viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneet vahingot ovat tyypillisesti puhtaita varallisuusvahinkoja, jotka voimassa olevan lain 5 luvun 1 §:n mukaan tulevat korvattavaksi vain, jos vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka jos korvaamiseen on muuten erittäin painavat syyt. Mietinnössä on todettu, että korkeimman oikeuden muutamien tapauskohtaisten ennakkopäätösten perusteella on vaikea yleispätevästi todeta, milloin viranomaisneuvontaa voidaan oikeuskäytännön perusteella pitää julkisen vallan käyttämisenä. Vahingon-korvauslain 5 luvun 1 §:n mukaisia erittäin painavia syitä ei myöskään ole oikeuskäytännön perusteella näissä tilanteissa sovellettu korvausvastuun täydentävänä perusteena. Tällä hetkellä on siis jossain määrin oikeudellista epäselvyyttä siitä, milloin väärästä tiedosta voi seurata julkisyhteisön korvausvastuu. Tämän vuoksi on ollut perusteltua arvioida, tulisiko viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaamisesta säätää erikseen ja mitä eri seikkoja tässä yhteydessä tulisi ottaa huomioon.

Kuntaliiton mukaan nyt ehdotetussa säännöksessä on lähtökohdaksi perustellusti otettu, että säännöksen tarkoittama korvausvastuu koskee julkisyhteisön lakisääteisten tehtävien hoitamisen yhteydessä annettua virheellistä informaatiota ja korvausvastuu perustuu tuottamusvastuun periaatteelle.

Kuntaliitto pitää myös perusteltuna, että julkisyhteisön korvausvelvollisuus säännöksen perusteella voisi tulla kysymykseen vain, jos vahingon kärsineellä on ollut perusteltu aihe luottaa tiedon oikeellisuuteen ja korvausvelvollisuutta on pidettävä kohtuullisena ottaen huomioon tietojen antamisen tarkoitus ja merkitys sekä tietojen antamiseen liittyvät ja muut olosuhteet. Mietinnössä on edellä mainittuja seikkoja käsitelty monipuolisesti ja tasapainoisesti julkisyhteisön ja vahingonkärsineen kannalta. Säännöksen jatkovalmistelussa on edelleen pyrittävä varmistamaan, ettei uusi sääntely johda julkissektorin kannalta toiminnan sellaisiin toimintatapoihin, jotka johtaisivat viranomaisten ylivarovaisuuteen ja byrokraattisuuteen. Todennäköisesti sääntely tulee johtamaan siihen, että nykyistä useammin puhelut ja keskustelut nauhoitetaan ja neuvot annetaan kirjallisesti, jotta viranomainen pystyy tarvittaessa todistamaan, mitä asiassa on neuvottu tai mitä tietoja on annettu ja mitä varauksia niihin tehty.

Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksen hyvittäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 7 §)

Mietinnössä esitetään uutta säännöstä perusoikeuden ja Suomea sitovassa kansainvälisessä ihmisoikeussopimuksessa turvatun ihmisoikeuden loukkauksen hyvittämisestä.

Säännöksessä tarkoitetuista perusoikeuksista säädetään perustuslain 2 luvussa. Mietinnön mukaan perusoikeuksien merkitys voi olla esitetyn hyvityssääntelyn soveltamisessa erilainen sen mukaan, ketä perusoikeussäännökset velvoittavat sekä ovatko ne välittömästi sovellettavissa tuomioistuimessa ja viranomaisessa sekä miten niiden täsmällisyyden ja velvoittavuuden aste on perustuslaissa ilmaistu. Esimerkiksi taloudelliset ja sosiaaliset oikeudet on kirjoitettu julkiseen valtaan tai lainsäätäjään kohdistuviksi turvaamis- ja edistämiselvoitteiksi. Useassa perusoikeussäännöksessä taas edellytetään, että perusoikeuden turvaamisesta ja käytöstä annetaan lailla tarkempia säännöksiä.

Säännöksen korvausperuste on tarkoitettu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13 artiklassa tarkoitetuksi tehokkaaksi oikeussuojakeinoksi.

Useissa korkeimman oikeuden ennakkopäätöksissä on vahvistettu oikeus korvaukseen Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvatus ihmisoikeuden sekä perustuslaissa turvatus perusoikeuden loukkauksesta. Oikeus hyvitykseen ihmis- tai perusoikeuden loukkauksesta ei kuitenkaan ilmene laista.

Mietinnön mukaan on perusteltua säätää oikeudesta korvaukseen ihmis- ja perusoikeuden loukkauksesta niin, että se ilmenee myös laista sekä ulottaa korvausperuste koskemaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen ohella myös muita Suomea sitovia kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia. Näin edistettäisiin ihmis- ja perusoikeuksien toteutumista ja taattaisiin vahinkoa kärsineelle oikeussuojakeino, johon turvautumalla ihmisoikeusloukkaus voitaisiin hyvittää jo kansallisesti. Tämä vähentäisi tarvetta viedä asia kansainvälisen valituselimen käsiteltäväksi.

Mietinnön mukaan säännöksen soveltamisen kannalta keskeisintä olisi se, että kysymys on Suomea sitovassa kansainvälisessä ihmisoikeussopimuksessa tai sen pöytäkirjassa taatun oikeuden loukkauksesta ja että tämä oikeus on luonteeltaan sellainen, että siihen on oikeuksien toteuttamiseksi mahdollista yksilötasolla vedota. Säännös jättäisi soveltajalleen laajan harkintavallan sen suhteen, onko jonkin Suomea sitovan kansainvälisen ihmisoikeussopimuksen ihmisoikeusvelvoite sellainen, että siihen on mahdollista vedota oikeuksien turvaamiseksi ja mikäli näin on, edellyttäväkö loukkauksen toteaminen myös loukkauksen rahallista hyvittämistä.

Mietinnön mukaan korvausvelvollinen perus- ja ihmisoikeusloukkauksesta voi olla valtio tai muu vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettu julkisyhteisö, kuten kunta tai kuntayhtymä, hyvinvointialue, hyvinvointiyhtymä, julkisoikeudellinen laitos tai evankelisluterilainen taikka ortodoksinen kirkko. Korvausvelvollinen perus- ja ihmisoikeusloukkauksesta julkisen hallintotehtävän yhteydessä olisi myös se yksityinen yhteisö, jolle tällainen tehtävä on annettu. Jos tällainen yhteisö ei kykenisi suorittamaan loukkauksesta johtuvaa korvausvelvollisuutta, olisi siitä vastuussa viime kädessä se asianomainen julkisyhteisö, jonka vastuulla kyseinen toiminta on. Mietinnön mukaan perus- ja ihmisoikeusvelvoitteen loukkauksesta johtuva korvausvelvollisuus ei voi jäädä hoitamatta maksuvelvollisen yksityisen yhteisön taloudellisten vaikeuksien vuoksi, minkä vuoksi julkisyhteisön toissijainen korvausvastuu on välttämätön.

Esitetty vahingonkorvauslain ihmis- ja perusoikeuden loukkauksen hyvittäminen olisi tarkoitettu toissijaiseksi oikeuskeinoksi muihin oikeussuojakeinoihin nähden. Säännös ei siten muodostaisi vaihtoehtoista oikeussuojakeinoa muiden oikeussuojakeinojen rinnalla vaan täydentäisi näitä. Säännöksen soveltamisen kannalta keskeistä olisi se, onko asiassa kysymys kansainvälisessä ihmisoikeussopimuksessa turvatus ihmisoikeuden tai perustuslaissa turvatus perusoikeuden loukkauksesta, mitä oikeussuojakeinoja tässä yksittäistapauksessa on ollut käytettävissä ja onko niitä

käytetty, onko loukkaus tullut riittävällä tavalla jo hyvitettyksi muilla oikeussuojakeinoilla vai tulisiko se toissijaisesti hyvittää vahingonkorvauslain ihmis- ja perusoikeuden loukkausta koskevan säännöksen nojalla joko vain toteamalla loukkaus taikka maksamalla rahallinen korvaus.

Säännöksen mukainen korvausvelvollisuus ei edellytä virhettä tai laiminlyöntiä, vaan todettua perus- tai ihmisoikeusloukkausta.

Vahingonkorvauksen määräämiseen ihmisoikeuden ja perusoikeuden loukkauksesta sovellettaisiin vahingonkorvauslain 5 luvun mukaisia korvauslajeja henkilövahingosta, esinevahingosta, kärsimyksestä sekä puhtaasta varallisuusvahingosta kuitenkin sen estämättä, mitä korvausvastuun edellytyksistä lain 5 luvun 1 ja 6 §:ssä säädetään.

Korvaus ihmisoikeuden ja perusoikeuden loukkauksesta määrättäisiin soveltamalla kansallista korvaustasoa vastaavalla tavalla kuin muissakin vahingonkorvauslain nojalla ratkaistavissa asioissa. Korvaustason ei ole syytä olla ihmisoikeustuomioistuimen korvauskäytäntöä ainakaan tuntuvasti alempi. Myös pelkkä loukkauksen toteaminen voisi lievemmissä tapauksissa olla tapauskohtaisen harkinnan perusteella riittävää, jolloin rahallinen korvaus ei tulisi kysymykseen. Kärsimyksenä korvataan ihmisarvon loukkaus, ahdistus, suuttumus, nöyryytyksen tunne tai muu loukkauksen aiheuttama mielihäiriö. Perus- ja ihmisoikeusloukkauksen yhteydessä puhdas varallisuusvahinko tulisi korvattavaksi ilman vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:ssä säädettyjä erityisiä edellytyksiä.

Kuntaliitto pitää perusteluna, että perus- ja ihmisoikeusloukkauksiin liittyvää oikeussuojajärjestelmää kehitetään kansallisesti. Vahingonkorvaus on yleinen ja keskeinen keino hyvittää perus- ja ihmisoikeusloukkaus, jos loukkausta ei ole korjattu ja riittävästi hyvitetty muiden oikeussuojakeinojen avulla. Korkeimman oikeuden muutamissa ennakkopäätöksissä on vahvistettu oikeus korvaukseen Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvatus ihmisoikeuden sekä perustuslaissa turvatus perusoikeuden loukkauksesta ilman nimenomaista kansallisen säännöksen tukea, joten kysymys ei tältä osin ole voimassa olevan oikeuden muuttamisesta. Eduskunnan oikeusasiamies on useissa laillisuusvalvonnassa tekemissään ratkaisuisissa todennut kansallisen vahingonkorvauslainsäädännön puutteeksi sen, että se ei sisällä yleistä velvoitetta julkiselle vallalle korvata vahinkoja perus- ja ihmisoikeusloukkausta koskevissa tilanteissa.

Kuntaliitto yhtyy mietinnössä esitettyyn näkemykseen siitä, että on perusteltua säätää oikeudesta korvaukseen ihmis- ja perusoikeuden loukkauksesta niin, että se ilmenee myös suoraan laista. Kansallinen sääntely edistäisi ihmis- ja perusoikeuksien hyvitysjärjestelmän tuntemusta ja ihmis- ja perusoikeuksien toteutumista sekä niiden loukkausten hyvittämistä kansallisesti.

Esitetty säännös jättää soveltajalle varsin laajan harkintavallan sen suhteen, onko kysymys sellaisesta kansainvälisen ihmisoikeussopimuksen ihmisoikeusvelvoitteesta, että siihen on mahdollista vedota oikeuksien turvaamiseksi, ja edellyttääkö loukkauksen toteaminen myös loukkauksen rahallista

hyvittämistä. Kuntaliiton mukaan tämä laaja harkintavalta on kuitenkin ymmärrettävää, koska se on seurausta siitä, että veloitteiden tosiasiallinen sisältö täsmentyy Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja muiden ihmisoikeussopimuksissa määriteltyjen valvontaelimien ratkaisukäytännössä.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että esitetty ihmis- ja perusoikeuden loukkauksen hyvittäminen on tarkoitettu toissijaiseksi oikeussuojakeinoksi muihin oikeussuojakeinoin nähden. Jos loukkaus olisi muita oikeussuojakeinoja käyttämällä jo hyvitetty riittävällä tavalla, tarvetta tälle toissijaiselle oikeussuojakeinolle ei yleensä enää olisi. Mietinnössä on aiheellisesti todettu, että ihmis- ja perusoikeuden loukkaus on mahdollista useissa tapauksissa oikaista hakemalla päätökseen muutosta, jolloin muutoksenhaku itsessään voi muodostaa jo riittävän oikeussuojakeinon ja että muutoksenhaun laiminlyömissä seuraukset arvioitaisiin lain 3 luvun 4 §:n mukaisesti.

Vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:ää ja 7 luvun 1 §:ää koskevat muutosehdotukset.

Mietinnössä esitetään viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaamista 3 luvun 3 §:n edellytysten täytyessä ja perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksen hyvittämisestä 3 luvun 7 §:n edellytysten täytyessä. Kyseiset säännökset on kirjoitettu siten, että niiden perusteella korvausvelvollisuus voi olla vain julkisyhteisöllä tai muulla julkista hallintotehtävää hoitavalla yhteisöllä, mutta ei yhteisön työntekijällä tai viranhaltijalla, jonka virheestä tai laiminlyönnistä vahinko on aiheutunut.

Oleellisena on pidetty sitä, että uusien säännösten tarkoittamissa tilanteissa korvausvastuu on vain julkisyhteisöllä tai muulla julkista tehtävää hoitavalla yhteisöllä eikä vahingon kärsineellä ole oikeutta kyseisten säännösten perusteella esittää vahingonkorvausvaatimuksia julkisyhteisön tai muun julkista hallintotehtävää hoitavan yhteisön työntekijää tai viranhaltijaa kohtaan, jonka virheestä tai menettelystä vahinko on aiheutunut. Kyseisellä perusteella korvauksen suorittaneella työnantajalla ei ole myöskään ns. regressioikeutta virheen tai laiminlyönnin tehnyttä työntekijää tai viranhaltijaa kohtaan, koska he eivät ole kyseisen säännöksen perusteella lainkaan korvausvastuussa aiheutuneista vahingoista.

Työntekijän ja viranhaltijan aseman selventämiseksi lain työntekijän ja virkamiehen korvausvastuuta koskevaan 4 luvun 3 §:ään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan 1 momentissa säädettyä ei sovelleta, jos julkisyhteisö tai muu yhteisö on suorittanut korvausta lain 3 luvun 3 tai 7 §:n nojalla, jollei tässä luvussa tarkoitettu korvausvelvollinen ole muulla perusteella velvollinen suorittamaan korvausta vahingosta. Esitetty säännös, uusi 2 momentti, olisi poikkeus 4 luvun 3 §:n pääsäännöstä, jonka mukaan työntekijä tai muu luvussa tarkoitettu korvausvelvollinen voidaan velvoittaa suorittamaan vahingosta 3 luvun mukaan vastuussa olevalle työnantajalle tai julkisyhteisölle, mitä tämä on sanotun luvun ja 6 luvun 2 §:n mukaan maksanut vahingon kärsineelle, kuitenkin vain tämän luvun 1 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti.

Mietinnössä sääntelyratkaisua on lain 3 luvun 3 §:n osalta perusteltu sillä, että tapausten moninaisuuden vuoksi uusi säännös on jouduttu kirjoittamaan osittain varsin avoimeksi. Tämä voi aiheuttaa epätietoisuutta siitä, mistä kaikesta työntekijä voi yksittäistapauksissa joutua korvausvastuuseen. Vaarana voi tällöin olla, että ehdotettu säännös johtaa käytännössä asiakaspalvelun heikkenemiseen, jos tiedottamisessa ja neuvonnassa ollaan mahdollisen korvausvastuun vuoksi aikaisempaa passiivisempia. Tämän vuoksi on pidetty riittävänä, että korvausvelvollisuus on vain työnantajalla. Mietinnössä on myös arvioitu vaihtoehtoa, että kyseisessä tilanteessa työntekijän vahingonkorvausvastuu määräytyisi nyt voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Kuntaliitto pitää mietinnössä esitettyä sääntelyä mahdollisena, vaikka varteenotettavia perusteita on olemassa myös sille, että kyseisessä tilanteessa työntekijän vahingonkorvausvastuu määräytyisi nyt voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Laki vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne ehdotetusta laista.

-

Voitte tähän kirjoittaa pykäläkohtaiset huomionne.

-

Laki pakkokeinolain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki poliisilain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne ehdotetusta laista.

-

Voitte tähän kirjoittaa pykäläkohtaiset huomionne.

-

Laki rajavartiolain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Myllymäki Juha
Suomen Kuntaliitto ry

Lebedeff Pirkka-Petri
Suomen Kuntaliitto ry - Lakiyksikkö